

TRO: Mens ledende organer har diskutert homofile, har det foregått en stille revolusjon i Den norske kirke.

Folkekirkenes grunnmur

KRONIKK

IDA MARIE HØEG

Forsker, KIFO, Institutt for kirke, religions- og livssynsforskning

Mange kirkemedlemmer føler ikke lenger at de er forpliktet til å følge opp sin tilknytning til kirken ved å bære barna sine til dåpen, slik de selv en gang ble båret fram. En ny undersøkelse om dåp blant Den norske kirkes medlemmer viser at i 2014 ble 77 prosent av kirkemedlemmenes barn døpt, i Oslo bare 60 prosent. En representativ undersøkelse gjennomført av Norstat på vegne av KIFO, viser at tradisjon, estetikk og barnets muligheter til selv å velge senere i livet er de viktigste grunnene til at foreldre velger å døpe barna sine. De religiøse motivene er langt mindre viktige. Store endringer har skjedd siden kirken gjennomførte sin første medlemsundersøkelse i 2000. Spesielt gjelder det i Oslo og i områder hvor folkekirken tradisjonelt har stått sterkt. Religiøse motiver taper terreng, mens de andre motivene holder seg stabilt høyt.

De kirkelige overgangsritualene utgjør kirkens bærebjelker og folkekirkenes grunnmur. Barnedåp står i denne sammenheng i en særstilling. Dåpen er kirkens medlemsgrunnlag og porten inn til kirken. Selv om kirken døper folk i alle aldre, er det når barnet er under ett år at de aller fleste blir døpt. De som døpes i forbindelse med konfirmasjon utgjør ikke mer enn noen prosent av alle dømte. Skulle dåpstallene fortsette å synke, ville den tradisjonelle sammenhengen mellom spedbarnstid og barnedåp løses opp, og dåp som en allmenn initieringsrite til kjernefamilie, slekt, lokalsamfunn og kirke, vil bare gjelde for spesielt interesserte. Av livsløpsritualene står da konfirmasjon, kirkebryllup og kirkelig gravferd igjen. Fortsatt velges kirkelig konfirmasjon og gravferd av majoriteten av kirkens medlemmer, mens kirkebryllupet sammen med dåp har hatt en dramatisk nedgang.

Tilsynelatende har verken kirkebryllup eller konfirmasjon og gravferd noe med rekruttering og formell innlemmelse i kirken å gjøre. Kirken gir jo medlemskap med fulle rettigheter gjennom dåpen. Indirekte er ritualene derimot viktige for medlemskapets relevans. Ritualene fungerer godt for medlemmer med liten eller sterk tro, med kirkelig eller andre religiøse orienteringer. For dem er ritualene viktige kontaktpunkter mellom himmel og jord. Ritualene er også med på å opprettholde en viss forbindelse til kirken på stedet der en er oppvokst eller bor. Lenge har vi kunnet følge utviklingen i befolkningen generelt, og blant medlemmene spesielt, i spørsmålet om viktigheten av å ha en religiøs seremoni ved fødsel, ekteskapsinngåelse og død. De siste fem årene har den holdt seg stabil på ekteskap og død, men avtatt for fødsel.

Hvilke foreldre er det som har brutt tradisjonen med barnedåp? Denne

Barnedåp står i en særstilling.

gruppen foreldre representerer på mange måter det nye Norge – det urbane og flerkulturelle Norge. De bor i områder med størst tilflytting; Oslo, det sentrale Østlandet og andre store byer. De er unge, høyt utdannede, og mange har venner med en annen tro eller livssyn enn dem selv. Nesten halvparten har en samboer, partner eller ektefelle som er medlem i et annet tros- eller livssynssamfunn enn Den norske kirke eller som står uten medlemskap. Dette er foreldre med en løs relasjon til kirken. De er mer kritiske til kirken, og de føler i mindre grad tilhørighet til kirken enn de som døper barna sine. Spesielt er de kritiske til kirkens håndtering av homofili.

Tenkningen som brer seg blant medlemmer i kirken, er at kirkemedlemskap ikke skal arves, det skal velges. Tidligere var det å velge bort kirkelig konfirmasjon det samme som å ta skrittet ut av kirken. Om en ikke akkurat formelt meldte seg ut ved å la være å konfirmere seg, var det på mange

måter et farvel til kirken. For foreldre som velger bort dåp, er ikke valget nødvendigvis et farvel til kirken. De vektlegger de samme argumentene som foreldre som velger å døpe barna sine. Også de som velger dåp, forfekter det liberale idealet om individets frihet og selvråderett. Referansepunktet er selvet. I stedet for å velge på vegne av barnet, vil de at barnet skal ta et så viktig valg selv. Valget kan barnet ta når det er i den rette alderen. Foreldre som har valgt bort dåp, mener at når ungdom i Norge velger om de vil konfirmeres, og eventuelt hva slags konfirmasjon de vil ha, skal også deres barn kunne få muligheten til selv å velge dåp (medlemskap) og konfirmasjon i kirken. Foreldre som dømte barna sine, mener også at de har gitt barna de beste valg-betingelsene. Deres tenkning er at de har tatt et midlertidig valg på vegne av sin datter eller sønn. Valg om dåp ble gjort under forutsetning av konfirmasjon. I konfirmasjonen skal deres dømte barn få muligheten til å velge eller velge bort kirken.

Undersøkelsen viser også at motivene for å tenke annerledes om dåp ikke

NYE TIDER: Nedgangen i dåp kan være et forvarsel om kulturelle endringer i det norske samfunnet mer generelt.

FOTO: HÅKON MOSVOLD LARSEN/NTB SCANPIX

alene bunner i en framvoksende sekulær kultur. De foreldrene som ikke døper barna sine, er ikke nødvendigvis irreligiøse. De ser ikke på mennesket som tilstrekkelig og at tro er umulig. Nesten halvparten kaller seg kristne eller har en tro. På de parameterne som blir mye brukt for å måle oppslutningen om nyreligiøse forestillinger, er det på de fleste spørsmål ingen signifikante forskjeller mellom foreldre som ikke døper og foreldre som døper. På tross av at de oftere er kritiske og ganske distanserte til kirken, er de heller ikke på vei ut av kirken. Bare en liten gruppe vurderer å melde seg ut. Majoriteten vil stå som medlem og bruke kirken hvis de skulle ha behov for den.

Nedgangen i dåp kan være et forvarsel om kulturelle endringer i det norske samfunnet mer generelt. Uteblir dåpen, vil det på lang sikt ha konsekvenser for folkekirken. Den norske kirke vil ikke lenger «være en majoritetskirke, men et trossamfunn mer likt andre trossamfunn. Dette vil trolig ha juridiske og økonomiske følger. Men først og fremst vil det endre på hvordan foreldre ønsker et barn velkommen til verden.